CYLLIDEB REFENIW 2023/24 - CYFRIFON TERFYNOL

Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant	Cyllideb 2023/24	Sefyllfa 2023/24	**Gor / (Tan) Wariant Gros 2023/24**	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	**Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2023/24**	Amcan Gor / (Tan) Wariant Adolygiad Tachwedd 2023/24
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Gwasanaethau Oedolion						
Pobl Hŷn						
Preswyl a Nyrsio - Cartrefi	21,114	20,394	(720)		(720)	134
Gofal Cartref	9,554	10,781	1,227		1,227	450
Eraill	285	609	324		324	385
	30,953	31,784	831	0	831	969
Anabledd Corff	3,174	2,109	(1,065)		(1,065)	(411)
Anabledd Dysgu	26,495	28,450	1,955		1,955	2,347
Iechyd Meddwl	4,437	4,787	350		350	292
Eraill (Oedolion)	3,684	3,737	53		53	184
Cyfanswm Gwasanaethau Oedolion	**68,743**	**70,867**	**2,124**	**0**	**2,124**	**3,381**
Gwasanaethau Darparu (dangos cyllideb net)						
Gofal Preswyl	(29)	241	270		270	136
Gofal Dydd	(33)	(146)	(113)		(113)	(120)
Gofal Cartref	381	2,161	1,780		1,780	1,735
Eraill	2	21	19		19	10
Cyfanswm Gwasanaethau Darparu	**321**	**2,277**	**1,956**	**0**	**1,956**	**1,761**

CYLLIDEB REFENIW 2023/24 - CYFRIFON TERFYNOL

Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant	Cyllideb 2023/24	Sefyllfa 2023/24	**Gor / (Tan) Wariant Gros 2023/24**	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	**Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2023/24**	Amcan Gor / (Tan) Wariant Adolygiad Tachwedd 2023/24
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Gwasanaethau Eraill						
Canolog Adrannol *(gan gynnwys arbedion yr Adran)*	3,646	3,472	(174)		(174)	239
Addasiad Cau Cyfrifon 2023/24			0	(3,806)	(3,806)	0
Cyfanswm Gwasanaethau Eraill	**3,646**	**3,472**	**(174)**	**(3,806)**	**(3,980)**	**239**
Cyfanswm Oedolion, Iechyd a Llesiant	**72,710**	**76,616**	**3,906**	**(3,806)**	**100**	**5,381**

Oedolion, Iechyd a Llesiant

Gwasanaethau Pobl Hŷn - ym mhreswyl a nyrsio costau ffioedd uwch gan ddarparwyr preifat yn parhau ond gweithredu trefniadau cyfreithiol yn ymwneud â thaliadau gohiriedig dyledus ar gyfer preswylwyr, gan gynnwys dyledion hanesyddol, yn creu tanwariant un tro. Ymhellach i hyn, cynnydd yn y defnydd o welyau cartrefi mewnol yn cael effaith ffafriol ar gyfraniadau gan cleientau. Cynnydd yn y pwysau ar gyllideb gofal cartref wrth symud i'r model darparu newydd. Yn 'Eraill' gorwariant o £690k ar daliadau uniongyrchol sydd yn cael ei leihau gan danwariant ar wasanaethau dydd.

Gwasanaethau Anabledd Corff - llai o alw am ofal cartref ond fod pwysau ar daliadau uniongyrchol.

Gwasanaethau Anabledd Dysgu - pwysau cynyddol a chostus llety cefnogol yn gyfrifol am £1.8m o'r gorwariant. Mae bid ariannol o £1.6 miliwn wedi ei ddyrannu yn barhaol i'r maes ar gyfer 2024/25 ymlaen i geisio cyfarch y galw. Pwysau hefyd i'w weld ar becynnau preswyl, taliadau uniongyrchol a chostau tacsis ar gyfer gwasanaethau dydd. Cynlluniau cefnogol yn tanwario ynghyd â derbyniad grant ac incwm ychwanegol yn cynorthwyo'r sefyllfa.

Gwasanaethau Iechyd Meddwl - pwysau ar y gyllideb preswyl a nyrsio ac ar lety cefnogol.

Gwasanaethau Darparu - gorwariant ar staff yng ngofal preswyl, ond bu lleihad mewn defnydd o staff asiantaeth yn dilyn ymgyrch recriwtio lwyddiannus diweddar. Yng ngofal cartref, costau staffio uwch, gyda lefelau salwch a chyfraddau oriau di-gyswllt uchel. Y ddarpariaeth gofal dydd wedi ei effeithio ac wedi ei leihau dros y blynyddoedd diwethaf, felly yn tanwario.

Gwasanaethau Canolog Adrannol - cyfuniad o dderbyniad incwm a grant un tro ar ddiwedd y flwyddyn ariannol gwerth £0.5 miliwn yn dileu effaith swyddi uwchlaw'r strwythur a diffyg gwireddu arbedion.

Arbedion - yn dilyn anallu yr adran i wireddu cynlluniau arbedion mae gwerth bron i £1.5m o arbedion eisoes wedi eu dileu eleni. Mae'r gorwariant adrannol o £3.9m a adroddir yn dilyn dileu yr arbedion.

O ganlyniad i'r gorwariant eithriadol gan yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant bu i'r Prif Weithredwr gomisiynu gwaith yn gynharach yn y flwyddyn i egluro manylder cymhleth yn y darlun yng ngofal Oedolion, er mwyn cael gwell dealltwriaeth o’r materion a rhaglen glir i ymateb. Mae'r gwaith wrthi'n cael sylw ac yn cael ei arwain gan Gyfarwyddwr Statudol Gwasanaethau Cymdeithasol gyda bwriad i adrodd ar y canfyddiadau yn fuan.

Argymhellir fod yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant yn derbyn cymorth ariannol un-tro o £3,806k i gyfyngu lefel y gorwariant sydd i'w gario ymlaen gan yr Adran i £100k, i'w cynorthwyo i symud ymlaen i wynebu her 2024/25.

CYLLIDEB REFENIW 2023/24 - CYFRIFON TERFYNOL

Adran Plant a Theuluoedd	Cyllideb 2023/24	Sefyllfa 2023/24	**Gor / (Tan) Wariant Gros 2023/24**	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	**Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2023/24**	Amcan Gor / (Tan) Wariant Adolygiad Tachwedd 2023/24
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Rheolaeth Gwasanaeth	591	512	(79)		(79)	(12)
Gweithredol	2,559	3,114	555		555	413
Lleoliadau						
Lleoliadau All-Sirol	5,536	7,033	1,497		1,497	506
Maethu Drwy Asiant	1,791	1,563	(228)		(228)	(313)
Maethu Mewnol	2,856	2,588	(268)		(268)	(204)
Gwasanaethau Cefnogol ac Eraill	1,937	2,133	196		196	113
	12,120	13,317	1,197	0	1,197	102
Ôl-16	1,476	1,598	122		122	(101)
Gwasanaeth Derwen	2,386	3,211	825		825	774
Cyfiawnder Ieuenctid	262	231	(31)		(31)	(31)
Blynyddoedd Cynnar	142	59	(83)		(83)	(12)
Uned Datblygu'r Gweithlu	115	115	0		0	0
Eraill	2,095	2,200	105		105	129
Addasiad Cau Cyfrifon 2023/24			0	(2,511)	(2,511)	0
Cyfanswm Plant a Theuluoedd	**21,746**	**24,357**	**2,611**	**(2,511)**	**100**	**1,262**

Plant a Theuluoedd

Rheolaeth Gwasanaeth - grantiau ar gael i gyllido gwariant craidd erbyn diwedd y flwyddyn ariannol.

Gweithredol - cynnydd sylweddol yn y pwysau ar gefnogaeth cynlluniau cefnogol ynghyd â staffio uwchlaw y gyllideb gweithwyr maes.

Lleoliadau - cynnydd triphlyg yn y gorwariant ar leoliadau all-sirol ers Adolygiad Tachwedd gyda gorwariant o bron i £1.5 miliwn erbyn diwedd y flwyddyn. Cynnydd yn y costau oherwydd cymhlethdodau pecynnau a defnydd cynyddol diweddar o leoliadau heb eu cofrestru, sydd fwy costus. Gwelwyd cynnydd yn y nifer cyfartalog eleni i 32.5 (25.7 ar gyfer 2022/23), gyda'r cyfartaledd cost oddeutu £216k yr achos.

Niferoedd cyfartalog Maethu drwy Asiant a Maethu Mewnol yn gyson efo niferoedd 2022/23 ond gan fod yna nifer o geiswyr lloches heb rieni neu warcheidwaid yn derbyn gwasanaeth, derbyniad incwm ar eu cyfer gan y Swyddfa Gartref yn arwain at danwariant. Pwysau ar y gyllideb gweithwyr cefnogol a'r Tim Lleoliadau.

Ôl-16 - cynnydd sylweddol yn y pwysau ar y ddarpariaeth yn bennaf oherwydd y nifer o geiswyr lloches ôl-16 i'r sir.

Derwen – y tueddiad gorwariant cynyddol yn parhau, gorwariant o £477k ar gostau gweithwyr cynlluniau cefnogol a chefnogaeth arbenigol. Bu newid yn y pwyslais o ran sut mae'r gwasanaeth yn cael ei ddarparu, gyda mwy o bwysau ar daliadau uniongyrchol sydd yn gyfrifol am £102k o'r gorwariant. Gorwariant ar yr Uned Egwyl Fer yn £74k oherwydd costau staff.

Blynyddoedd Cynnar - grantiau ar gael i gyllido gwariant craidd erbyn diwedd y flwyddyn ariannol.

Eraill - cyfuniad o orwariant ar staffio, ffioedd gwasanaethau arbenigol ac ar gyfraniadau gwasanaethau ar y cyd, ond sydd yn cael ei leihau gan drosiant staff.

Argymhellir fod yr Adran Plant a Theuluoedd yn derbyn cymorth ariannol un-tro o £2,511k i gyfyngu lefel y gorwariant sydd i'w gario ymlaen gan yr Adran i £100k, i'w cynorthwyo i symud ymlaen i wynebu her 2024/25.

CYLLIDEB REFENIW 2023/24 - CYFRIFON TERFYNOL

Adran Addysg	Cyllideb 2023/24	Sefyllfa 2023/24	**Gor / (Tan) Wariant Gros 2023/24**	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	**Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2023/24**	Amcan Gor / (Tan) Wariant Adolygiad Tachwedd 2023/24
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Ysgolion Datganoledig	91,073	91,073	0		0	0
Gwasanaethau Ansawdd Ysgolion	(1,645)	(1,926)	(281)		(281)	(193)
Isadeiledd a Gwasanaethau Cefnogol						
Cludiant	6,286	7,795	1,509		1,509	1,531
Gwasanaeth Atodol	1,381	982	(399)		(399)	(50)
Eraill	(58)	(74)	(16)		(16)	(31)
	7,609	8,703	1,094	0	1,094	1,450
Arweinyddiaeth a Rheolaeth	2,465	2,273	(192)		(192)	(187)
Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad	5,230	4,703	(527)		(527)	(27)
Gwasanaeth Ieuenctid	867	868	1		1	(25)
Defnydd o Gronfa Tanwariant yr Adran	95	0	(95)		(95)	(241)
Defnydd o Gronfeydd Eraill yr Adran	0	0	0		0	(700)
Cyfanswm Addysg	**105,694**	**105,694**	**0**	**0**	**0**	**77**

Addysg

Gwasanaeth Ansawdd Ysgolion - cyfuniad o dderbyniad incwm, trosiant staff a chwtogi ar wariant.

Cludiant - gorwariant o £811k ar fysus ysgolion yn dilyn ail-dendro cytundebau yn ystod y flwyddyn ynghyd â gorwariant o £698k ar dacsis. Er mwyn ymateb i'r pwysau ar y maes mae cyfuniad o fidiau ariannol parhaol a dros dro wedi eu dyrannu ar gyfer cyllideb 2024/25 .

Mae'r maes Cludiant yn destun adolygiad strategol i geisio rheoli'r cynnydd yn y gwariant, gyda'r bwriad i'r gwaith manwl barhau gan yr Adran Addysg a'r Adran Amgylchedd, fel bod modd ceisio lleihau y gorwariant a manteisio ar gyfleoedd effeithlonrwydd.

Isadeiledd a Gwasanaethau Cefnogol - Gwasanaeth Atodol - cynnydd mewn derbyniad grant ar ddiwedd y flwyddyn ar gyfer pris yr uned cinio ysgol am ddim ysgolion cynradd, ynghyd â incwm uwch ar gyfer arlwyaeth. Yr elfen gofal o'r clybiau brecwast yn parhau i orwario o ganlyniad i gostau staff uwch a diffyg incwm, oedd yn orwariant o £136k ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.

Isadeiledd a Gwasanaethau Cefnogol - Eraill - tanwariant ar nifer o gyllidebau amrywiol.

Arweinyddiaeth a Rheolaeth - trosiant staff a thanwariant ar nifer o benawdau'r gyllideb.

Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad - darlun cymysg sydd yn gyfuniad o dderbyniad grant ac incwm ar ddiwedd y flwyddyn, trosiant staff a llai o bwysau ar y gyllideb all-sirol ac ar nifer o benawdau amrywio. Mae'r amgylchiadau yn ymwneud ag un ganolfan benodol yn parhau ac yn gyfrifol am orwariant o £142k.

Bu gwelliant yn sefyllfa ariannol yr Adran ers yr adolygiad diwethaf yn Nhachwedd, ac felly bu modd cwtogi y defnydd o gronfeydd i gynorthwyo y sefyllfa o'i gymharu â'r hyn a ragwelwyd. Er mwyn diddymu'r gorwariant o £95k mae'r adran yn defnyddio £95k o'u cronfa tanwariant adrannol.

CYLLIDEB REFENIW 2023/24 - CYFRIFON TERFYNOL

Adran Economi a Chymuned	Cyllideb 2023/24	Sefyllfa 2023/24	**Gor / (Tan) Wariant Gros 2023/24**	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	**Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2023/24**	Amcan Gor / (Tan) Wariant Adolygiad Tachwedd 2023/24
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Rheolaeth	524	534	10		10	10
Rhaglenni Adfywio a Chefnogi Cymunedau	501	500	(1)		(1)	0
Morwrol a Pharciau Gwledig	(366)	(376)	(10)		(10)	67
Cytundebau Byw'n Iach a Hamdden Eraill	1,144	1,540	396	(308)	88	100
Rhaglenni Datblygu Economaidd	(80)	(179)	(99)		(99)	(75)
Marchnata a Digwyddiadau	292	292	0		0	0
Llyfrgelloedd Gwynedd	1,630	1,605	(25)		(25)	(35)
Amgueddfeydd, Celfyddydau ac Archifau Gwynedd	846	970	124		124	132
Defnydd o Gronfa Tanwariant yr Adran	87		(87)		(87)	(140)
Cyfanswm Economi a Chymuned	**4,578**	**4,886**	**308**	**(308)**	**0**	**59**

Economi a Chymuned

Morwrol a Pharciau Gwledig - bu gwelliant i sefyllfa ariannol morwrol a pharciau gwledig erbyn diwedd y flwyddyn ariannol o ganlyniad i drosiant staff yn yr Harbyrau a Thraethau ac incwm yn well ac yn rhagori'r targedau yn Hafan, Pwllheli a'r Harbyrau. Gwariant uwchlaw'r gyllideb yn ystod y flwyddyn yn faterion yn Noc Fictoria, Caernarfon ac ym Mharc Glynllifon. **Cytundebau Byw'n Iach a Hamdden Eraill** - trosglwyddwyd y ddarpariaeth hamdden i Gwmni Byw'n Iach yn Ebrill 2019, ond fod cyfrifoldeb am gostau rhedeg yr eiddo yn aros efo'r Cyngor. Dros y blynyddoedd diwethaf bu i effaith Covid amharu ar incwm y cwmni. Bu i Lywodraeth Cymru eu digolledu am y golled yn 2020/21 a 2021/22 o'u cronfa caledi. Yn 2022/23 rhoddodd y Cyngor £550k o gefnogaeth ariannol i Byw'n Iach uwchlaw taliad cytundebol y gontract ddarparu, i'w galluogi i gynnal eu gwasanaethau. Mae'r gefnogaeth ariannol yn parhau eleni a'r swm gofynnol wedi lleihau i £308k. Ymhellach, gorwariant o £100k ar gostau rhedeg eiddo Byw'n Iach. **Rhaglenni Datblygu Economaidd** - llwyddiant i ddenu grantiau sydd yn rhyddhau cyllideb craidd y Cyngor. **Llyfrgelloedd Gwynedd** - swydd wag, llai o wariant ar nifer o benawdau'r gyllideb ond lleihad mewn derbyniad incwm llogi ystafelloedd. **Amgueddfeydd, Celfyddydau ac Archifau Gwynedd** - gorwariant yn bennaf gan fod diffyg incwm yn faterion yn Neuadd Dwyfor £101k, Storiel £37k ac Amgueddfa Lloyd George £26k. Er mwyn dileu y gorwariant a adroddir mae'r adran yn defnyddio £87k o'u cronfa tanwariant adrannol eleni.
Argymhellir i'r Cabinet gymeradwyo cymorth ariannol gwerth £308k i Gwmni Byw'n Iach.

CYLLIDEB REFENIW 2023/24 - CYFRIFON TERFYNOL

Adran Priffyrdd, Peirianneg ac YGC (yn cynnwys Cefnffyrdd)	Cyllideb 2023/24	Sefyllfa 2023/24	**Gor / (Tan) Wariant Gros 2023/24**	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	**Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2023/24**	Amcan Gor / (Tan) Wariant Adolygiad Tachwedd 2023/24
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Gwasanaethau:						
Priffyrdd (cynnwys Cefnffyrdd)	11,415	11,752	337		337	267
Peirianneg	438	514	76		76	(23)
Bwrdeistrefol	5,620	5,955	335		335	545
Ymgynghoriaeth Gwynedd	(39)	(100)	(61)		(61)	(9)
Addasiad Cau Cyfrifon 2023/24			0	(587)	(587)	0
Cyfanswm Priffyrdd, Peirianneg ac YGC	**17,434**	**18,121**	**687**	**(587)**	**100**	**780**

Priffyrdd, Peirianneg ac YGC (gan gynnwys Cefnffyrdd)

Gwasanaethau Priffyrdd - pwysau cynyddol ar y gyllideb cynnal ffyrdd a goleuo, sydd yn cael ei leihau gan danwariant ar gynnal pontydd ac ar yr ochr reolaethol a chefnogol. Llai o waith yn cael ei gomisiynu gan asiantaethau allanol hefyd yn cael effaith negyddol ar yr incwm a dderbynnir.

Gwasanaethau Peirianneg - y gorwariant o £76k o ganlyniad i gostau staffio a chostau cynyddol o gynnal Pont yr Aber.

Gwasanaethau Bwrdeistrefol - darlun cymysg sydd yn gyfuniad o ffactorau sydd yn cynnwys pwysau ychwanegol ar gyllidebau staff glanhau strydoedd a glanhau toiledau cyhoeddus. Colledion incwm glanhau strydoedd, cynnal tiroedd a thoiledau cyhoeddus, ond cynnydd yn yr incwm erbyn diwedd y flwyddyn gan y gwasanaethau profedigaeth sydd yn lleihau'r gorwariant a adroddir.

Ymgynghoriaeth Gwynedd - rhagori ar incwm gan sefydliadau allanol megis cynghorau eraill a Llywodraeth Cymru ynghyd â thanwariant ar staff oherwydd swyddi gwag a throsiant staff.

Argymhellir fod yr Adran Priffyrdd, Peirianneg ac YGC yn derbyn cymorth ariannol un-tro o £587k i gyfyngu lefel y gorwariant sydd i'w gario ymlaen gan yr Adran i £100k, i'w cynorthwyo i symud ymlaen i wynebu her 2024/25.

Atodiad 2

CYLLIDEB REFENIW 2023/24 - CYFRIFON TERFYNOL

Adran Amgylchedd	Cyllideb 2023/24	Sefyllfa 2023/24	**Gor / (Tan) Wariant Gros 2023/24**	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	**Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2023/24**	Amcan Gor / (Tan) Wariant Adolygiad Tachwedd 2023/24
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Rheolaeth yr Adran	832	832	0		0	1
Gwasanaeth Cynllunio a Rheolaeth Adeiladu	604	720	116		116	188
Gwasanaethau Gofal Stryd a Thrafnidiaeth						
Rheolaeth Rhwydwaith (Trafnidiaeth)	30	(139)	(169)		(169)	(130)
Parcio a Gorfodaeth Parcio	(2,392)	(1,851)	541		541	(43)
Cludiant Integredig	2,055	2,097	42		42	13
	(307)	107	414	0	414	(160)
Cefn Gwlad a Mynediad	693	712	19		19	1
Gwarchod y Cyhoedd	2,111	1,848	(263)		(263)	(204)
Gwastraff	13,215	14,441	1,226		1,226	587
Defnydd o Gronfa Tanwariant yr Adran	275		(275)		(275)	(75)
Addasiad Cau Cyfrifon 2023/24				(1,137)	(1,137)	
Cyfanswm Amgylchedd	**17,423**	**18,660**	**1,237**	**(1,137)**	**100**	**338**

Amgylchedd

Gwasanaeth Cynllunio a Rheolaeth Adeiladu - diffyg incwm yn faterion yn Rheolaeth Adeiladu, Rheolaeth Datblygu a Pridiannau Tir, ond sydd yn cael ei leihau gan danwariant ar gostau staff. **Gwasanaethau Gofal Stryd a Thrafnidiaeth** **Rheolaeth Rhwydwaith (Trafnidiaeth) -** yn rhagori ar yr incwm ffioedd gwaith stryd, ynghyd â swyddi gweigion a thanwariant ar nifer o benawdau'r gyllideb. **Parcio a Gorfodaeth Parcio -** diffyg yn yr incwm parcio wedi cynyddu i £601k erbyn diwedd y flwyddyn ariannol ond ei effaith yn cael ei leihau gan danwariant ar gyllidebau eraill. **Cludiant Integredig -** ail-dendro cytundebau bysus cyhoeddus yn ystod y flwyddyn wedi arwain at orwariant ond derbyniad grant sylweddol gan Trafnidiaeth Cymru wedi cynorthwyo i leddfu'r sefyllfa. Awgrymir y dylid parhau efo'r adolygiad i'r ddarpariaeth Cludiant. **Gwarchod y Cyhoedd -** swyddi gwag, cwtogi ar wariant ar nifer o benawdau'r gyllideb ac incwm uwch. **Gwastraff -** nifer o faterion yn gyfrifol am y gorwariant, ond yn bennaf ar gasglu gwastraff ac ailgylchu. Cylchdeithiau ychwanegol wedi arwain at orwariant ar gostau cyflogaeth a chostau fflyd. Lefelau salwch a goramser hefyd yn broblemus, tra fod na gostau ychwanegol o ran hurio cerbydau. Gorwariant ar gostau rhedeg y canolfannau ailgylchu ac ar drin defnyddiau ailgylchu. £70k o arbedion sydd eto i'w gwireddu hefyd yn cyfrannu at y sefyllfa. Yn dilyn y tueddiad gorwariant cynyddol yn y maes gwastraff dros y blynyddoedd diwethaf, mae'r Adran yn rhoi camau mewn lle i weithredu argymhellion adolygiad allanol WRAP Cymru a mesurau gwella a gyflwynwyd i Bwyllgor Craffu ar 19/01/2023. Er bod gostyngiad wedi bod yng ngorwariant Gwastraff ers y llynedd (oedd yn £1.4 miliwn), yn ymarferol nid oedd yr Adran yn mynd i allu dod a'r gwasanaeth i sefyllfa niwtral ymhen blwyddyn. Fodd bynnag, mae'r gwaith o gyflwyno'r newidiadau yn parhau ac mae'r rheolwyr yn ffyddiog y gwelwn welliant eto erbyn diwedd 2024/25.
Argymhellir fod yr Adran Amgylchedd yn derbyn cymorth ariannol un-tro o £1,137k i gyfyngu lefel y gorwariant sydd i'w gario ymlaen gan yr Adran i £100k, i'w cynorthwyo i symud ymlaen i wynebu her 2024/25.

CYLLIDEB REFENIW 2023/24 - CYFRIFON TERFYNOL

Adran Tai ac Eiddo	Cyllideb 2023/24	Sefyllfa 2023/24	**Gor / (Tan) Wariant Gros 2023/24**	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	**Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2023/24**	Amcan Gor / (Tan) Wariant Adolygiad Tachwedd 2023/24
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Rheolaeth	360	288	(72)		(72)	(47)
Gwasanaethau Tai						
Digartrefedd	4,965	6,961	1,996		1,996	1,413
Tai Sector Breifat	437	422	(15)		(15)	(13)
Eraill	244	254	10		10	(50)
	5,646	7,637	1,991	0	1,991	1,350
Gwasanaethau Eiddo						
Eiddo	2,498	2,345	(153)		(153)	(32)
Gofalu, Arlwyo a Glanhau	8	72	64		64	(4)
	2,506	2,417	(89)	0	(89)	(36)
Darpariaeth Un-tro Covid Corfforaethol	1,400		(1,400)		(1,400)	(1,200)
Defnydd o Gronfa Tanwariant yr Adran	175		(175)		(175)	0
Addasiad Cau Cyfrifon 2023/24				(155)	(155)	
Cyfanswm Tai ac Eiddo	**10,087**	**10,342**	**255**	**(155)**	**100**	**67**

Cynnal a Chadw Corfforaethol	701
Cyllido o Gronfa Cynnal a Chadw	**(701)**
Cynnal a Chadw Corfforaethol Net	**0**

Tai ac Eiddo

Rheolaeth - tanwariant ar gostau staff ac ar wasanaethau a chyflenwadau.

Digartrefedd - y tueddiad o bwysau sylweddol ar y gwasanaeth llety argyfwng yn parhau i fod yn ddwys iawn gyda chostau cyfartalog uwch gan fod argaeledd llety argyfwng yn y sir wedi cyrraedd ei gapasiti. Mae'r gorwariant o £2m a adroddir yn dilyn ystyried y gyllideb ychwanegol o £3m sydd wedi ei ddyrannu o bremiwm treth cyngor ac hefyd derbyniad grant o £597k gan y Llywodraeth i gynorthwyo gyda'r pwysau ychwanegol.

Tai Sector Breifat - trosiant staff a thanwariant ar gyflenwadau a gwasanaethau ond diffyg yn yr incwm grant cyfleusterau i'r anabl.

Gwasanaethau Tai, Eraill - gorwariant staff a diffyg incwm.

Gwasanaethau Eiddo - swyddi gwag a derbyniad incwm yn gyfrifol am y tanwariant o (£147k).

Gofalu, Arlwyo a Glanhau - gorwariant ar gostau staff a diffyg yn yr incwm a dderbyniwyd.

Darpariaeth un-tro Covid Corfforaethol - dyraniad un-tro i gyfarch y costau ychwanegol yn ymwneud â Digartrefedd o £1.4 miliwn.

Er mwyn lleihau y gorwariant a adroddir mae'r adran yn defnyddio eu cronfa tanwariant o £175k yn ei gyfanrwydd eleni.

Cynnal a Chadw Corfforaethol - bu gorwariant o £701k ar y gyllideb cynnal a chadw refeniw corfforaethol yn ystod y flwyddyn.

Argymhellir fod yr Adran Tai ac Eiddo yn derbyn cymorth ariannol un-tro o £155k i gyfyngu lefel y gorwariant sydd i'w gario ymlaen gan yr Adran i £100k, i'w cynorthwyo i symud ymlaen i wynebu her 2024/25.

CYLLIDEB REFENIW 2023/24 - CYFRIFON TERFYNOL						
Adrannau Canolog	Cyllideb 2023/24	Sefyllfa 2023/24	**Gor / (Tan) Wariant Gros 2023/24**	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	**Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2023/24**	Amcan Gor / (Tan) Wariant Adolygiad Tachwedd 2023/24
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Tîm Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	2,690	2,679	(11)		(11)	41
Cyllid (a Thechnoleg Gwybodaeth)	7,391	7,384	(7)		(7)	70
Cefnogaeth Gorfforaethol	8,079	8,069	(10)		(10)	22
Cyfanswm Adrannau Canolog	**18,160**	**18,132**	**(28)**	**0**	**(28)**	**133**

Adrannau Canolog

Tim Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol - y gwasanaeth cyfreithiol yn rhagori ar incwm ac wedi cwtogi ar wariant yn dilyn penodiadau diweddar sydd wedi arwain at lai o ddefnydd o gyfreithwyr asiantaeth ac felly yn tanwario (£12k). Tanwariant ar gyllidebau eraill ond pwysau ychwanegol o £37k ar elfen Gwynedd o gyllideb y Crwner.

Cyllid (a Thechnoleg Gwybodaeth) - bu gwelliant yn y sefyllfa ariannol o ganlyniad i gyfuniad o drosiant staff, rhagori ar incwm a gwireddu cynlluniau arbedion ymlaen llaw mewn paratoad ar gyfer arbedion 2024/25. Er hyn, costau bancio yn gorwario £107k wrth i fwy o daliadau gan gwsmeriaid gael eu gwneud trwy ddefnyddio cardiau ac felly'r ffioedd banc cysylltiedig yn daladwy gan y Cyngor, dyrannwyd bid i gyfarch y pwysau ychwanegol yn y maes fel rhan o fidiau parhaol 2024/25.

Cefnogaeth Gorfforaethol - cyfuniad o resymau yn gyfrifol am y sefyllfa gan gynnwys swyddi gwag a throsiant staff a derbyniad incwm ychwanegol erbyn diwedd y flwyddyn. Mae diffyg incwm yn faterion yn rhai meysydd gan gynnwys Cyswllt Cwsmer a'r Argraffdy. Gwelwyd pwysau ar y gyllideb cwnsela yn ystod y flwyddyn sydd wedi derbyn bid i gyfarch y galw fel rhan o fidiau parhaol 2024/25.

CYLLIDEB REFENIW 2023/24 - CYFRIFON TERFYNOL

Corfforaethol (Dim ond yn adlewyrchu y gwahaniaethau)	Cyllideb 2023/24	Sefyllfa 2023/24	**Gor / (Tan) Wariant Gros 2023/24**	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	**Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2023/24**	Amcan Gor / (Tan) Wariant Adolygiad Tachwedd 2023/24
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Treth Cyngor	*	*	(314)	314	0	0
Gostyngiadau Treth Cyngor	*	*	(487)	487	0	0
Costau Cyfalaf	*	*	(5)	5	0	0
Derbyniad Llog	*	*	(103)	103	0	0
Dychwelyd Cyllidebau / Bidiau	*	*	(142)	142	0	0
Eraill	*	*	(1,535)	1,535	0	0
Cyfanswm Corfforaethol	*	*	**(2,586)**	**2,586**	**0**	**0**

Corfforaethol

Treth Cyngor - cynnyrch treth ychwanegol o ganlyniad i ragdybiaethau darbodus wrth osod cyllideb 2023/24. Bu i'r nifer o ail gartrefi premiwm ostwng o 239 yn ystod y flwyddyn ariannol . Yn ychwanegol i hyn, er bod gostyngiad o'i gymharu â blynyddoedd blaenorol, bu i Swyddfa'r Prisiwr ganiatáu 193 eiddo i drosglwyddo o dreth cyngor i drethi annomestig (452 yn 2022/23, 469 yn 2021/22, 506 yn 2020/21). Yn 2023/24 mae £6m o bremiwm treth cyngor wedi ei neilltuo ar gyfer y Strategaeth Dai a £3m pellach ar gyfer y maes Digartrefedd.

Gostyngiadau Treth Cyngor - cyfuniad o osod amcangyfrifon darbodus a lleihad pellach yn y niferoedd sydd yn hawlio'r gostyngiad yng Ngwynedd o'i gymharu â blynyddoedd blaenorol.

Costau Cyfalaf - effaith y polisi rheolaeth trysorlys presennol wedi golygu y bu modd osgoi benthyca yn allanol, felly yn osgoi'r costau cysylltiedig.

Derbyniad Llog - cyfraddau llog uwch yn golygu fod y derbyniad llog yn rhagori'r gyllideb ddisgwyliedig.

Dychwelyd Cyllidebau / Bidiau - y pwysau ar rai cyllidebau ddim cymaint a'r hyn a ddarparwyd.

Eraill - ni fu'r galw ar y ddarpariaeth mor uchel a'r hyn a ragwelwyd wrth osod y gyllideb.

Argymhellir y dylid cynorthwyo'r Adrannau sydd yn gorwario yn 2023/24 gan eu cyllido o'r ffynonellau canlynol:

- yn gyntaf, defnyddio y balans o £4,402k sydd ar ôl yn y gronfa adfer yn sgil Covid a sefydlwyd i gyllido heriau ariannol.
- defnyddio y (£1,703k) yn dilyn yr ymarferiad cynaeafu cronfeydd a fanylir yn **Atodiad 3**
- defnyddio (£2,091k) o'r tanwariant ar gyllidebau Corfforaethol
- gyda gweddill y tanwariant ar gyllidebau Corfforaethol o (£495k) i'w neilltuo i'r Gronfa Cefnogi'r Strategaeth Ariannol y Cyngor.